

10. Kogon, E. The Theory and Practice of Hell: the German concentration camps and the system behind them / Eugen Kogon, translated from German by Heinz Norton. — Berkley : Berkley Books, 1998. — 333 p.
11. Langer, L.L. The Holocaust and the Literary Imagination / Lawrence L. Langer. — London : Yale University Press, 1977. — 313 p.
12. Losh, E. Silent Readings: Lessons in Objectivist Poetics for Contemporary American Poetry: PhD Dissertation / Elizabeth Losh. — Irvine : University of California, 1998. — 256 p.
13. Renner, B. Look at Anthony Hecht's «The Hard Hours» / B. Renner // Elimaes Essays [Electronic resource]. — 2005. — Mode of access : <http://www.elimae.com/essays/renner/HardHours.html> — Date of access: 29.08.2009
14. Steel, P. Chasm, Hope and Poetry / Peter Steel // Sighs Too Deep for Tears. RLA LECTURES 2001. Edited by Colette Rayment. — Sydney : RLA Press, 2002. — P. 55–72.

**The Poem «More light! More light!» by Antony Hecht
in the Context of American Holocaust Poetry**

The article dwells on the poem by Antony Hecht «More light! More light!» which is viewed in the context of American holocaust poetry. Historical allusions, peculiarities of composition, images of the oppressors and the oppressed are disclosed and commented in the poem.

УДК 172.15:821.111(73).09=87

Олена МакЛафлін (Миколаїв)

**НАЦІОНАЛІЗМ У ЛІТЕРАТУРНІЙ КРИТИЦІ
АМЕРИКАНСЬКИХ ІНДІАНЦІВ**

Історія американсько-індіанської літературної критики — досить молода галузь літературознавства навіть у США, не кажучи вже про Україну. Поза тим, література американських індіанців — невилучна частина багатоетнічної літератури Америки, і її не можна обійти увагою, адже, по суті, американсько-індіанська літературна традиція найдавніша на континенті.

Питання про те, які підходи використовувати до вивчення і критики літератури американських індіанців фундаментальне у дискурсі індіанських літературних досліджень сьогодні. Багато науковців, корінних американців за походженням (серед них Вомак, Воріор, Свішер), пропонують застосовувати тільки американсько-індіанські автентичні теорії. Їм опонують ті, хто підтримує ідею застосування й інших теорій та використання «інструментів господаря (завойовника)», що може виявитися дуже корисним для американсько-індіанських студій (Крупат, Джонсон, Шампейн). Тому одним з основних питань є питання, які теорії повинні мати пріоритет у інтерпретації індіанських літератур? Чи є американсько-індіанські теорії відповіддю на абсолютно всі питання та проблеми літератур тубільного населення США, або ж теорії мейнстріму також можуть бути корисними?

Перш ніж вирішувати, яким теоріям віддавати пріоритет, слід розглянути актуальні питання індіанських літературних досліджень та головні цілі, які сьогодні ставить перед собою література корінних американців. Її основна мета — створити національну літературу (на племінному і на панплеменному рівнях), а також опір силам колоніалізму і досягнення інтелектуального суверенітету. Це важливо мати на увазі, розглядаючи західно-американські теорії, так як вони не обов'язково служать меті літератур американських індіанців, а навпаки переслідують цілі мейнстріму. Тубільні науковці згодні, що метою будь-якої дослідницької програми корінного населення має бути підтримка громади, де проводиться зазначене дослідження, освіта та допомога процвітанню тубільних епістемологій. Тому, який би підхід не застосовувався для вивчення американсько-індіанської літератури і розвитку її літературної критики, він повинен, в першу чергу, бути культурно ефективним, а у випадку американсько-індіанських студій, він має бути орієнтований на нагальні питання корінних суспільств.

Але існує й інший бік питання. На жаль, літературна традиція корінних американців, на відміну від західної, протягом майже п'яти століть під впливом колоніалізму не мала змоги розвиватися на своїх власних умовах. Ось чому повідомлення, яке вона прагне сьогодні донести до своїх читачів, полягає в тому, що вона ані другорядна, ані застаріла, ані зникає. Отже, вона також не має права бути винятковою у виборі свого читача, адже її мета — не тільки служити громадам корінних народів, а й охопити якомога більшу аудиторію, не стаючи частиною масової культури споживання.

Тому що боротьба за самовизначення і суверенітет — найактуальніша нині проблема в «індіанській країні». Вона має своє відображення в індіанських літературах, які підтримують і заохочують її і беруть активну участь в боротьбі за незалежність. Отже, зв'язок тубільних літератур із суверенітетом індіанських племен присутній безсумнівно і має важливе значення. Хоча загально визнаною є думка, що сьогодення — епоха пост-колоніалізму, який дозволяє почути нові точки зору щодо питань етнічних меншин, а також вводить голоси цих меншин в основний дискурс, навряд чи ця епоха насправді настала у випадку з корінними американцями. Європейська колонізація відбувалася не тільки на землях корінних народів США, але й на терені їхньої культури і літератури.

В останні десятиліття американсько-індіанська література розширила свій контекст і було багато суперечок щодо визначення її позиції по відношенню до інших національних та транснаціональних дискурсів [7, с. 59]. Деякі вчені часто вважають її однією з постколоніальних літератур, але це, здається, занадто легким рішенням, так як «пост», як було зазначено раніше, ще не відбулося в культурі американських індіанців та в політиці федерального уряду. Портер зазначає, що умови, в яких нині проживають корінні американці, можна описати радше як «параколоніалізм», отже, літературу американських індіанців треба класифікувати як літературу опору. Портер звертає увагу на те, що багато теорій мейнстріму сьогодення можуть мати негативний вплив на ті цілі, які переслідує американсько-індіанська література. Постмодернізм, наприклад, як і багато інших інтелектуальних розробок суспільства сучасності «може нав'язати складні і жорсткі обмеження на інтелектуальний базис індіанських прагнень до літературного і екстра-літературного голосу і діяльності» [7, с. 59].

Американсько-індіанські літератури — найстаріша літературна традиція на континенті (якщо визнавати усну традицію літературою), але останньою, що була визнана академічними колами. Тим не менш, згідно Джеральда Візенора, саме література є тим місцем, де американсько-індіанським культурам вдалося вижити; це вираження суверенітету. Треба зауважити, що Візенор, як і деякі інші вчені, стверджує, що використання європейських правових понять і термінів — це підтримка колоніалізму. Він намагається покінчити з ними, замінюючи їх термінами, що створив сам, а саме «sovenance», «survivance», і «transmotion». Він пояснює ці поняття через рух/зміну в будь-якій сфері життя, дію через уяву. Він стверджує, що ці поняття визначають виживання національного суверенітету через історії/оповіді [8, с. 184]. Саме через літературу корінні американці практикують свій суверенітет, просто обираючи певну історію та форму оповіді замість іншої [5, с. 6].

Кук-Лінн стверджує, що література — потужний інструмент у політиці володіння і позбавлення (possession and dispossession). Це приводить нас до трьох основних теорій, що керують науковою дискусією американсько-індіанських літературних досліджень в даний час: націоналізм, «індидженізм» (автохтонність), і космополітизм. Хоча теорія пост-колоніалізму робить націоналізм застарілим, корінний націоналізм відрізняється. Цей націоналізм антиколоніальний, який бореться проти колоніальної епістемології. Націоналісти концентрують увагу на невід'ємних суверенних правах, що племена мали до колоніальних процесів, і ставлять на меті відновлення цих прав. Націоналісти голосують за літературний суверенітет, тому вони заперечують включення американсько-індіанської літератури в американський канон, а замість стверджують існування індіанського літературного канону і конкретних племінних канонів. Вони проти того, щоб включати американсько-індіанські твори в антології американської літератури як літературу меншин і стверджують необхідність вивчення їхньої літератури в навчальних закладах на курсах окремо від американської літератури. Основні представники течії націоналізму, трое титанів — це Крейг Вомак (підтримує літературний сепаратизм і наголошує на потребі окремого вивчення літератури кожного племені), Джейс Вівер (автор

поняття *communitism* — спільнотність) і Роберт Воріор (наголошує на важливості інтелектуального суверенітету). Саймон Ортіс також виступає за розвиток національної літератури і вказує на те, що суверенітет виживає в тому, як племена адаптуються до викликів і змін навколишнього середовища і як вони інтегрують їх у свої власні шляхи, таким чином формуючи і зберігаючи свою ідентичність. Націоналізм, відповідно до Арнольда Крупата, призводить до «індидженізму» (автохтонності), який визнає спільності історій та досвіду колоніалізму корінних народів і спирається на тубільні знання. Хоча ці два поняття різні, з точки зору Крупата, націоналізм короткозорий без космополітизму. Космополітизм забезпечує здатність інтерпретувати різні корінні системи знань і заснований на порівнянні однієї з іншою, щоб бути в змозі ідентифікувати культурні особливості, а також знайти нові рішення.

Елейн Дженер відзначає, що питання про суверенітет є питанням про межі спільноти, а також культурні кордони, а література — це ідентичність, культурна самобутність, що робить її вираженням суверенітету [5, с. 6]. Крістофер Тьютон стверджує, що історії та критика — засоби створення світів [3, с. 110]. Література, безумовно, — це вид діяльності, де історії (оповіді) є розповіддю державності.

Література функціонує як засіб розповісти правду про історію та минуле, особливо коли інші засоби не доступні, як це було у випадку з індіанськими громадами. Келлі Морган, член племені *Standing Rock Lakota*, стверджує, що «література — художня література та поезія — це більш точний датчик культурних реалій, ніж етнографічні, антропологічні та історичні записи» [9, с. 15]. Вона додає, що література є важливим фактором культурного виживання нації, бо вона зберігає і поширює культурні знання і практики для молодого покоління. Література, на відміну від «наукових» образів корінних американців, ніколи не фіксована, і, безумовно, більш гнучка, завжди росте і змінюється під впливом різних членів індіанських громад, і що ще більш важливо, саме громади є творцями цієї літератури, а не «білі» антропологи. Морган, як і багато інших вчених, вважає, що «написане слово» (письмова література) являє собою продовження традиції усної творчості, і в жодному разі не є гіршою або кращою, чи окремою від усних історій і оповідань племен.

До 1960-х і 1970-х років, часів американсько-індіанського руху за громадянські права, історії корінних американців і їхні точки зору в значній мірі ігнорувалися або ж були викривлені. Головним чином, якщо виникала зацікавленість історією американських індіанців, ця зацікавленість була обумовлена і лімітувалася федеральною політикою та федеральними законами стосовно тубільного населення; якщо певні дослідження були виконані антропологами або етнографами, це був опис племінних історій, що не мав продовження після 1900 року (адже американські індіанці загалом вважалися расою, що вмирає). Одним словом, літературні досягнення американських індіанців в основному пригнічувалися та замовчувалися, якщо вони не відповідали інтерпретації індіанської історії основної частини суспільства і не зміцнювали владу та політичне домінування євро-американців. Літератури американських індіанців висловлювали бачення історії і розуміння минулого, що відрізнялися від політично зручної позиції мейнстріму. Багато вчених, зокрема Саймон Ортіс і Джой Портер, погоджуються що індіанська література виступає важливим компонентом стійкості, гнучкості та тривалості індіанських культур, їхньою могутністю і силою.

Сьогодні академічний світ нарешті починає визнавати, що історія американської літератури не почалася, коли Колумб «відкрив» Америку, але задовго до того, що своїм корінням ця література сягає часів усної літератури корінних народів Північної Америки. Індіанська усна література та усні традиції, через історичні умови, особливо через останні п'ятсот років колонізації, пройшли народження і відродження багато разів на американському континенті, але і досі служать основою спадщини корінних американців і відправною точкою сучасної американсько-індіанської літератури.

Вомак настійно закликає до розуміння, що американсько-індіанська література, з її багатовіковою історією усної традиції, оповідань і коментарів, як усних так і письмових, є окремою від євро-американської літератури або будь-якої іншої літератури меншин, і, отже, має право розглядатися як незалежна, і тому саме коментарі тубільного населення повинні слугувати моделями для інтерпретації та прочитань корінних літератур, і саме вони мають формувати основи літературної естетики. Крейг Вомак зазначає: «Я відчував, що література

піднімається із землі і мови і історії, і враховуючи те, що у племінних народів різний ландшафт, різні мови, і різні історії, відмінні від тих, що мають США і Англія (і, що важливо, члени американсько-індіанських племен мають юридичний статус, відмінний від інших американських громадян, включаючи меншини Америки), ці відмінності повинні запропонувати відмову від підходу до викладання американсько-індіанської літератури, як просто свого роду «гілки меншин» американського канону» [9, с. 76].

Протягом цих п'ятисот років, індіанська література виконувала функцію чесного журналіста, який сумлінно документував боротьбу індіанських народів у війнах з європейськими державами, підписання договорів, зламану довіру, політику цивілізації, до якої входила насильницька християнізація, втрата земель і школи-інтернати, до яких насильницькі забирали дітей, політика термінації і переселення, і тепер, нарешті, вона — свідок нової ери для корінних народів і їхньої літератури. Усі історії виживання і продовження культури корінних американців були добре задокументовані письменниками того віку: алкоголізм, нав'язаний європейцями підчас торгівлі хутром, відчуження через урядові програми переселення і шкіл-інтернатів, горе втрати святинь, а також церемоній, викликане роздрібненням земель та іншими заходами земельної політики федерального уряду, а також заборона практики традиційних релігій — усе це частина літератури, створеної індіанськими письменниками, а також завзятість традиції усної творчості. Проте важливість літератури корінних американців історично не визнавалася, дуже часто навіть існування самої літератури не визнавалося академічними колами мейнстріму. Однак це ніколи не означало, що її справді не існує і що вона не плідна. Крейг Вомак робить важливе зауваження з цього питання: «Племінні літератури не якась гілка, що чекає на те, щоб бути прищепленою до основного стовбура. Племінні літератури і є деревом, найстарішими літературами в Америці, найбільш американськими з усіх американських літератур. Ми і є канон. Корінні народи були на цьому континенті щонайменше тридцять тисяч років, а історії розповідають нам, що ми були тут навіть довше, що нас поселив Творець на цьому континенті, що ми тут виникли. Протягом більшої частини цього періоду у нас були літератури. Без американсько-індіанської літератури немає американського канону. Ми не повинні допустити, щоб через визначення, що ми вибираємо, і мову, яку ми використовуємо, коли-небудь можна було припустити, що ми поза каноном; ми не повинні піддаватися тиску і зізнаватися, що ми є другорядною літературою» [9, с. 7].

Теорія націоналізму в американсько-індіанській літературній критиці найпоширеніша і закликає до повної відмови від використання не тубільних інтерпретацій, так як вони не відповідають потребам племінних громад. Націоналісти переконані, що настав час припинити заохочення колоніалізму і гру за правилами західних наукових кіл, і проводити дослідження за умовами, встановленими американсько-індіанськими письменниками та дослідниками і суспільствами, до яких вони належать. Американсько-індіанська література уособлює волю до виживання і суверенітету. Вомак як літературний сепаратист воліє бачити американсько-індіанську літературу окремо, незалежно від євро-американської. Він наводить сильний аргумент, що коріння літератури тубільного населення Америки та її історія відрізняються від західних. Тому має сенс наполягати на тому, щоб і підходи до американсько-індіанської літератури також були окремими, автентичними та культурно чуттєвими. Отже, відповіді треба шукати в рамках власне літературної традиції, а не десь інде. Література кожної американсько-індіанської нації унікальна, бо вона значною мірою заснована на баченні світу саме цієї спільноти. Отже, вивчення літератури кожного племені має проводитися окремо (узагальнення не припустимі), тому що це єдиний спосіб уникнути увічнення стереотипів. Націоналізм, здається, потенційно відкриває нові шляхи й можливості для інтерпретації літератури американських індіанців, закликаючи робити це на їхніх умовах, за допомогою їхньої епістемології та естетики, а не намагатися слідувати новим літературним примхам. Відповідно теорії націоналізму, американсько-індіанським студіям слід зосередити увагу на досвіді індіанських націй.

Для розвитку американсько-індіанської літератури має життєво важливе значення здібність відірватися від звичаїв та настанов колонізаторів і відновити свої сили і право представляти корінні нації саме так, як вони себе сприймають, а не як вони сприймаються гнобителем. Крупат говорить про антиколоніальний переклад, під яким він має на увазі те, що

американсько-індіанську літературу слід розуміти (якщо вона на англійській мові і не вимагає перекладу в буквальному сенсі) через її дух, а не мовою колонізаторів (або того, хто її тлумачить), тобто не через ідеологію колонізатора. Тому він настійно закликає до інтерпретації через індіанські метафори, племінні культури і контексти, а не буквально розуміння людини, що ніколи не зіткнулася з культурою, яка позиціонує літературні тексти у контексті того, з чим вже знайома, замість культурного контексту племені, що розглядається. В цьому сенсі, саме націоналізм, а не постмодернізм або постколоніалізм, стає тим знаряддям, що відкриває нові шляхи для американсько-індіанської літератури і дозволяє тубільному голосу бути почутим.

Отже, націоналізм в американсько-індіанській літературній критиці — це антиколоніальний націоналізм, пріоритетом якого є суверенітет через акцентування корінних культур і традицій і їхньої здатності продовжуватися. В сфері компаративного вивчення літератур можна знайти багато паралелей з українською літературою, що так само як і література американських індіанців доволі довгий час знаходилася під колоніальним впливом, але це вже питання іншого дослідження.

Література:

1. Bauerkemper J. Narrating Nationhood: Indian Time and Ideologies of Progress / Joseph Bauerkemper // *Studies in American Indian Literatures*. — 2007. — Vol. 19. — № 4 (Winter). — P. 27–53.
2. Cook-Lynn E. Literary and Political Questions of Transformation: American Indian Fiction Writers / Elizabeth Cook-Lynn // *Wicazo Sa Review*. — 1995. — Vol. 11. — № 1. — P. 46–51.
3. Cox J. H. The Past, Present, and Possible Futures of American Indian Literary Studies / James H. Cox // *Studies in American Indian Literatures*. — 2008. — Vol. 20. — № 2 (Summer). — P. 102–112.
4. Jahner E. Spaces of the Mind: Narrative and Community in the American West. *Frontiers of Narrative* / Elaine Jahner. — Lincoln : Nebraska UP, 2004. — 191 p.
5. Krupat A. Red Matters : Native American Studies. *Rethinking the Americas* / Arnold Krupat. — Philadelphia : Pennsylvania UP, 2002. — 184 p.
6. Ortiz S. Preface : Towards a National Indian Literature : Cultural Authenticity in Nationalism / Simon J. Ortiz // *American Indian Literary Nationalism*. — Albuquerque : New Mexico UP, 2006. — P. xv–xxii; 253–260.
7. Porter J. *The Cambridge Companion to Native American Literature*. *Cambridge Companions to Literature* / Joy Porter and Kenneth M. Roemer. — Cambridge, UK ; New York : Cambridge UP, 2005. — 343 p.
8. Vizenor G. *Fugitive Poses: Native American Indian Scenes of Absence and Presence* / Gerald Robert Vizenor. — Lincoln, Neb. : Nebraska UP, 1998. — 239 p.
9. Womack C. *Red on Red: Native American Literary Separatism* / Craig S. Womack. — Minneapolis : Minnesota UP, 1999. — 352 p.

Nationalism in Native American Literary Criticism

The article concentrates on the question that drives literary debate in Native American academia today, that is which theories to employ in the American Indian literary studies, Native-based or non-Native theories. There are three main tendencies in Native American academia on how to treat Native American literature (nationalism, indigenism, and cosmopolitanism), out of which nationalism has acquired the most support in recent years since it reflects the main purpose of Native American literary studies, the creation of national American Indian literature and canon. Native American literary nationalism has an anticolonial character and urges for new Native-based interpretations of American Indian work that serve communities and not the mainstream purposes of subordination.